

2015

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE ODDZIAŁ „BESKID” W NOWYM SĄCZU

*zaprasza
słuchaczy i sympatyków Ślądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku
na wycieczkę autokarową*

*Szkló i woda
Beskid Niski/Magurski Park Narodowy
Wzgórza Rymanowskie*

*sobota
18 lipca 2015*

Program wycieczki:

- 7⁴⁵ - wyjazd z Nowego Sącza
- 10³⁰ - Rymanów – Huta Szklą „Sabina”
- 12⁰⁰ - Rymanów Zdrój
- 13³⁰ - Iwonicz Zdrój
- 14³⁰ - Wapienne
- 18³⁰ - powrót do Nowego Sącza

Biuletyn Wycieczkowy PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu

85 wycieczka PTT dla SUTW

Beskid Niski

Jest najniższą a zarazem najrozleglejszą częścią Beskidów i całego łuku Karpat. Rozciąga się między przełęczami Łupkowską na wschodzie a Tylicką na zachodzie. Wschodnią granicą Beskidu Niskiego jest zarazem granicą Karpat Wschodnich i Zachodnich. Beskid Niski graniczy od wschodu z Bieszczadami, od północnego wschodu z Pogórzem Bukowskim, od zachodu z Kotliną Sądecką, od południowego zachodu z Beskidem Sądeckim, a od północy z Pogórzem Środkowobeskidzkim. Na południu przechodzi w Pogórze Ondawskie – granica ma charakter umowny i biegnie linią Bardiów–Svidník–Medzilaborce. Beskid Niski leży na terenie dwóch państw: Polski i Słowacji. Najwyższy szczyt po stronie polskiej to Lackowa (997 mn.p.m., na niektórych mapach nawet 999 m n.p.m.), a po słowackiej Busov (1002 m n.p.m.). Ważniejsze rzeki to Oslawica, Wisłok, Jasiołka, Wisłoka, Ropa i Biała Dunajcowa, należą do zlewni Morza Bałtyckiego. Zbiorniki wodne w Klimkówce na Ropie, w Sieniawie na Wisłoku oraz wielki w Krempnejna Wisłoce. Ciekawostką są jeziora osuwiskowe, np. pod Maślaną Górą i pod Cergową.

Na terenie Beskidu Niskiego leżą cztery uzdrowiska z wodami mineralnymi: **Rymanów-Zdrój, Iwonicz-Zdrój, Wysowa-Zdrój oraz Wapienne**. Znajduje się tutaj również największe obniżenie w łuku Karpat – przełęcz Dukielska (500 m n.p.m.). Beskid Niski zbudowany jest ze skał osadowych zwanych fliszem karpackim. Są to najczęściej naprzemiennie ułożone lawice zlepieńców, piaskowców i hupków ilastych. Wychodnie piaskowców magurskich często mają postać fantastycznych form skalnych. Najbardziej znane są Kornuty na Magurze Wątkowskiej (w 1953 roku założono tutaj rezerwat przyrody celem ochrony wychodni skalnych), i Diabli Kamień koło Fulusza. Występuje też wiele jaskiń. Największe ich skupiska to Kilanowska Góra k. Lipowicy (około 70 jaskiń - najdłuższą z nich jest Jaskinia Słowińska-Drwali o długości korytarzy 601 m i głębokości blisko 24 m) oraz Cergowa (11 jaskiń). Znana jest Jaskinia Mroczna w Kornutach, której łączna długość korytarzy sięga prawie 200 m, a głębokość 15,5 metrów. Według stanu z 2004 r. w Beskidzie Niskim znanych było 188 jaskiń i schronisk podskalnych o łącznej długości korytarzy 2720 m. Aktualnie skatalogowanych jest 238 takich obiektów. Beskid Niski to dzisiaj najniższe pasmo górskie w Polsce. Osobliwością są urokliwe doliny nieistniejących wsi, do szczególnie pięknych należą doliny: Bielicznej, Regetowa, Radocyna, Ciechani i Jasiela. Atrakcyjne są przełomy rzek: Jasiołki między Ostrą a Piotrusiem, Wisłoka pod Beskiem i pod Puławami.

Beskid Niski dzieli się na:

- Góry Grybowskie – między dolinami Kamienicy i Białej,
- Góry Hańcowskie – między dolinami Białej oraz Ropy i Zdyni,
- Beskid Gorlicki – między rzeką Białą, a wsiami: Radocyna, Bartne, Wołowice,
- Pasma Magurskie – z długimi grzbietami Magury Wątkowskiej i Małastowskiej,
- Beskid Dukielski – między dolinami Wisłoki i Taboru,
- Pasma Bukowicy i Kamienia – między dolinami Wisłoka i Oslawicy,
- Gniazdo Jawornika – między dolinami Jasiołki i Wisłoka,
- Pasma graniczne – na wschód od doliny Bełczy,
- Wzgórze Rymanowskie – po obu stronach rzeki Tabor.

Naturalnym bogactwem jest **ropa naftowa**, gaz ziemny oraz wody mineralne. W XIX w. na terenie Beskidu Niskiego odkryto złoża ropy naftowej. Ich przemysłową eksplorację rozpoczął Ignacy Łukasiewicz – konstruktor lampy naftowej. Teren Beskidu Niskiego stał się pierwszą prowincją naftową na świecie, zwaną Gorlickim Zagłębiem Naftowym. To tutaj zaczęto stosować nowoczesne metody wiercen i poszukiwań ropy naftowej. W Ropiance powstała pierwsza na świecie szkoła ucząca młodych wiertaczy jak bezpiecznie wydobywać ropę naftową. W niewielkich ilościach ropa naftowa wydobywana jest na tych terenach do dzisiaj.

Osobną kategorią atrakcji krajoznawczych są zabytki kultury, wśród nich drewniane cerkwie. Za najpiękniejsze uważa się cerkiew w **Kwiatoniu**, **Owczarach**, **Bartnem** i **Kotani**. Najcenniejsze drewniane kościoły znajdują się w **Sękowej** (wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO) i w **Szymbarku**. W Szymbarku stoi także renesansowy, dwór obronny rodu Gładyszów.

W Beskidzie Niskim utworzono jeden park narodowy - **Magurski Park Narodowy**; jeden park krajobrazowy - **Jaślicki Park Krajobrazowy**, oraz trzynaście rezerwatów przyrody: „Cisy w Moglinie”, „Jelenia Góra”, „Kornuty”, „Lysa Góra”, „Wadernik”, „Igielki”, „Modrzyna”, „Cisy w Nowej Wsi”, „Tysiąclecia na Cergowej”, „Przełom Jasiołki”, „Kamień nad Jaślickami”, „Źródlika Jasiołki” i „Bukowica”.

Ponadto warto zwiedzić: **skansen lemkowski w Zyndranowie**, **Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce**, oraz **Skansen Pogórzański w Szymbarku** oraz **cmentarze z okresu I wojny światowej** budowane przez Austriaków w latach 1915-1917 (najpiękniejsze z nich, położone są na **Przełęczy Małostowskiej**, **Rotundzie** oraz **Beskidku nad Konieczną** – projektował je słowacki architekt Dušan Jurkovič)

Ponadto na obrzeżach Beskidu Niskiego zobaczyć warto: Sanok (wraz z Muzeum Budownictwa Ludowego), Krosno, Kościół św. Michała Archanioła w Binarowej – wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO, Trzcinicę (nazywaną Troją Północy), Biecz, Gorlice i Krynicy-Zdrój.

Historia – Od najdawniejszych czasów przez przełęcze Beskidu Niskiego biegły trakty handlowe na południe i wschód. Teren ten jednak był przez dłuższy czas wyludniony najazdami Tatarów. Dopiero Kazimierz III Wielki rozpoczął zasiedlanie tych granicznych terenów, poprzez zrzucenie zależności lennei od chanatu tatarskiego, a następnie kolonizacji i lokacje wsi i miast. Jednocześnie od XIV w. na teren ten docierały już wcześniej migracje wołoskie oraz sascy osadnicy królów węgierskich. Migracje te ostatecznie zakończyły się na przełomie wieków XVI i XVII nadając ostateczny kształt narodowościowy tym terenom do roku 1772.

W latach 1768-1772 Beskid Niski stanowił ważny obszar w czasie konfederacji barskiej – szczególnie w jej późniejszym okresie, po upadku Krakowa. Od kwietnia 1769 do sierpnia 1770 walczył na tych terenach, dowodząc oddziałami konfederatów, Kazimierz Pułaski. Nieliczne już ślady okopów konfederackich można spotkać po dziś dzień, np. w rezerwacie „Okopy Konfederackie” nad Muszynką na obrzeżu Beskidu Niskiego.

Pasterze wołoscy miesząc się na przestrzeni wieków z ludami ruskimi oraz ulegając wpływowi polskim i węgierskim utworzyli nową grupę etniczną zwaną od II poł. XIX wieku **Łemkami**. W latach 20. XX wieku w czasie tzw. schizmy tyławskiej spora część Łemków przeszła na prawosławie. W 1915 na tych terenach rozegrała się jedna z największych bitew I wojny światowej zwana Operacją Gorlicką. We wrześniu 1944 z rozkazu Józefa Stalina rozpoczęła się operacja dukielsko-preszowska, która pochłonęła ponad 100 tysięcy ofiar i wyrządziła niezmiernie straty w dobytku ludności tych terenów. Od 1943 na terenach Beskidu Niskiego działała Ukraińska Powstańcza Armia (UPA), walcząca z Polakami o Zakierzoński Kraj. Kres działalności UPA na tym terenie położyła **Akcja „Wisła”** w 1947 r.

Już od 1945 na mocy umowy PRL z ZSRR o wzajemnej wymianie ludności z terenów Beskidu Niskiego przesiedlano na wschód ludność pochodzenia łemkowskiego. Początkowo dobrowolne wywózki, stały się z czasem coraz częstsze i przymusowe i objęły swoim zasięgiem niekiedy nawet całe wsie. Pierwsza faza przesiedleń zakończyła się latem 1946. W 1947 rozpoczęła się Akcja „Wisła”. Władze polskie wywiozły prawie wszystkich Łemków w głąb terytorium Polski, najczęściej na tzw. Ziemię Odzyskane. Nielicznym udało się wrócić dopiero po 1956.

Magurski Park Narodowy – (MPN) jeden z 23 parków narodowych na terenie Polski, utworzony w 1995 roku. Park leży na granicy województw małopolskiego (10,3% pow. parku) i podkarpackiego (89,7% pow. parku) w samym sercu Beskidu Niskiego. Swoim zasięgiem obejmuje górne dorzecze Wisłoki oraz pasmo Magury Wątkowskiej. Funkcjonowanie rozpoczął 1 stycznia 1995 r, początkowo miał obszar 199,62 km². W wyniku problemów z właścicielami gruntów został zmniejszony do obecnych 194,39 km² wraz z otuliną o powierzchni 22697 ha. MPN chroni przede wszystkim unikatowy w skali Karpat obszar przejściowy między

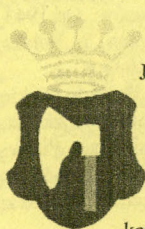

Karpatami Zachodnimi i Karpatami Wschodnimi. Ponad 90% powierzchni parku zajmują lasy. Na jego terenie wyróżnić można dwa piętra roślinne: pogórza i regla dolnego. Piętro pogórza, zajmujące około 43% powierzchni parku i sięgające 530 m n.p.m., to głównie drzewostany sztuczne z przewagą sosny. Znajdują się tu też liczne łąki i pastwiska, a także torfowiska. Piętro regla dolnego, zajmujące około 57% powierzchni parku i sięgające od 530 m n.p.m. wzwyż (najwyższy szczyt w parku to Wątkowa 846 m n.p.m.), to głównie naturalne lasy bukowe z domieszką jedlin i rzadko występujących w Karpatach jaworzyn. Istnieją tu trzy obszary ochrony ścisłej: *Magura Wątkowska* (1189 ha), *Kamień* (378 ha) i *Zimna Woda* (841 ha), jest rezerwat skalny *Kornuty*, i pomnik przyrody *Diabli Kamień*.

W parku występuje prawie 800 gatunków roślin i prawie 200 gatunków zwierząt (nie licząc owadów). Wśród roślin 59 gatunków objętych jest ochroną ścisłą, 11 częściową, a 12 wpisanych jest do Polskiej Czerwonej Księgi Roślin. Ssaki (57 gatunków) reprezentowane są w parku m.in. przez: niedźwiedzia, łosia, wilka, rysia, zбіka, bobra, jelenia, nietoperze, wydry, piżmaka, jenota. Spośród ptaków (117 gatunków) zauważyć trzeba występowanie: myszołowa, którego zagęszczenie w MPN jest jednym z najwyższych w Polsce, orlika krzykliwego, krogulca, bociana czarnego, orla przedniego (nielicznie), puszczyka uralskiego, trzmielojada.

Obiekty zabytkowe i warte zwiedzenia w obrębie MPN i w najbliższej okolicy: Cerkwie w Bartnem, Cerkiew w Chyrowej, Cerkiew św. Paraskewy w Kwiatoniu, Cerkiew w Skwircu, Cerkiew w Olchowcu, Cerkiew w Polanach, Cerkiew w Krempnej, Cerkiew w Kotani, Cerkiew w Świątkowej Małej, Cerkiew w Świątkowej Wielkiej, Cerkiew w Pielgrzymce, Pozostałości grodziska w Brzezowej z IX – X wieku, liczne kapliczki, kamienne krzyże i figury przydrożne, Kościół Parafialny w Nowym Żmigrodzie z XVI wieku, Jezioro zaporowe w Klimkówce, Wodospad Magurski, Diabli Kamień, Cmentarze z I wojny światowej np. w Krempnej, Grabiui, Długim, Woli Cieklifskiej i na Rotundzie, Mogiła Żydów zamordowanych w II wojnie światowej na przełęczy Hałbów, Ośrodek Edukacyjny MPN wraz z Muzeum w Krempnej

Wzgórza Rymanowskie – najbardziej na północ wysunięta, środkowa część Beskidu Niskiego, położona na północ od Beskidu Dukielskiego i Gniazda Jawornika. Obejmuje dwa ciągi wzniesień o wysokościach od 500 do 650 m n.p.m., biegnące łukiem z zachodu na południowy wschód pomiędzy dolinami Jasiołki (na zachodzie) i Wisłoka (na wschodzie). Ciągi te są rozcięte na mniejsze odcinki dolinami potoków płynących z południa na północ (licząc od zachodu): Lubatówki, Iwoniczkiego Potoku i Taboru. Pomiędzy Wzgórzami Rymanowskimi położone są uzdrowiska Iwonicz-Zdrój i Rymanów-Zdrój. Do szczytów Wzgórz Rymanowskich należą m.in.: **w części północnej**: Pachanowa (512 m n.p.m.), Płońska (505 m n.p.m.), Góra Winiarska (529 m n.p.m.), Przedziwna (551 m n.p.m.), Glorieta (552 m n.p.m.), Sucha Góra (611 m n.p.m.), Mogiła (606 m n.p.m.), Zamczyska (568 m n.p.m.), Kopiec (635 m n.p.m.), **w części południowej**: Wyrzógóra (507 m n.p.m.), Zygmuntołka (504 m n.p.m.), Żabia (549 m n.p.m.), Sroków Dział (580 m n.p.m.), Przymiarki (626 m n.p.m.), Kopa (640 m n.p.m.), Dział nad Desznem (673 m n.p.m.), Wierch Tarnawski (603 m n.p.m.).

Rymanów – miasto w woj. podkarpackim, w powiecie krośnieńskim, siedziba gminy miejsko-wiejskiej Rymanów. Położony jest w Beskidzie Niskim oraz na terenie Dolów Jasielsko-Sanockich. Teren pomiędzy Rymanowem a Iwoniczem jest nazywany Beskidem Rymanowskim, którego granice wyznacza dolina Jasiołki na zachodzie i Jezioro Sieniawskie na wschodzie. Dookoła Rymanowa wznoszą się wzgórza o wysokości do 615 m n.p.m. (tzw. Wzgórza Rymanowskie), na których znajdują się elektrownie wiatrowe, napędzane silnymi wiatrami wiejącymi od południa, od strony Przełęczy Dukielskiej (tzw. "wiatry rymanowskie"). Farma składa się z 13 elektrowni wiatrowych, każda o mocy 2.05 MW, wysokość wieży 100 m, długość skrzydła 45,2 m, rozpiętość wirnika 92,5 m. Przez miasto przepływa rzeka Tabor (która w dolnym biegu nosi nazwę Morwawa (Morawa)).

Pierwsze wzmianki odnotują Rymanów miasto jako Ladisslaulia (1376), Reymanów (1768). Założenie miasta na prawie magdeburskim powierzył książę Władysław Opolczyk Mikołajowi Reymanowi w 1376, pod nazwą Ladisslaulia, prawdopodobnie na cześć księcia Władysława. W I poł. XV wieku rozpoczęto tu budowę zamku z inicjatywy Dobiesława z Oleśnicy i Sienna, uczestnika bitwy pod Grunwaldem i dowódcy oblężenia Malborka. Na początku XVI w. Rymanów otrzymał od Aleksandra I Jagiellończyka przywilej na organizowanie jarmarków i własnych składów. W połowie

XVI w. doszło do konfliktu (na tle majątkowym) między Zbigniewem Sienieńskim a biskupem przemyskim. Obłożony klątwą biskupią Sienieński przeszedł na kalwinizm, a Rymanów na kilkadziesiąt lat stał się lokalnym ośrodkiem reformacji. W 1565 r. miejscowy kościół został przekształcony na zbór kalwiński i wrócił w ręce katolików dopiero w 1587 r. Z końcem XVI w. miasto znalazło się w rękach Stadnickich, którzy przystąpili do jego rekatolicyzacji. W czerwcu 1624 r. przez okoliczne miejscowości przeszedł oddział Tatarów paląc i niszcząc osady. W XVII w. Rymanów wielokrotnie padał ofiarą napadów, nie tylko wojsk szwedzkich, czy rosyjskich, ale nawet zbójnickich. W latach 1768-1772 mieszkańcy wzmacniają Konfederatów barskich biorąc udział w zjeździe pod Sieniawą koło Rymanowa, gdzie się zebrało aż 6 tys. ochotników. W 1839 r. w wyniku ogromnego pożaru wywołanego przez Żydów, którzy podpaliłi gospodarze zabudowanie należące do proboszcza, zniszczeniu uległ kościół (odbudowany został w 1841 r.), niemal całe miasto oraz kilka sąsiednich wsi. W latach 1934-1938 Rymanów był siedzibą apostołskiego administratora Łemkowszczyzny. W dniu 8 września 1939 wkroczyły do Rymanowa Zdroju wojska słowackie. 13 sierpnia 1942 roku wszystkich Żydów zgromadzono na rynku, część wywieziono do obozu w Płaszowie, część do obozu w Bełżcu, a część do lasu w okolicach Tyławy, na stoku góry Błudna, gdzie tego dnia rozstrzelano ich wraz z Żydami z Dukli i Jaślik – w sumie ok. pół tysiąca osób.

Huta Szklana Artystycznego „Sabina” zajmuje się produkcją szkła artystycznego: eleganckich wyrobów galanteryjnych, stołów, ław, figurek zwierząt, wazonów, pater, świeczników, dekoracyjnych lampek oliwnych, oraz innych dzieł sztuki. Zwiedzanie huty szkła połączone jest z pokazem mistrzów szkła oraz zwiedzaniem galerii prezentującej kolekcję autorskich, unikatowych wyrobów artystycznych o szerokiej gamie kolorów i wzorów od najprostszych w technice wykonania po bardzo pracochłonne, ekskluzywne eksponaty. Galerię huty „Sabina” odwiedza rocznie ponad 20 tys. Turystów krajowych i zagranicznych. Firma eksportuje swoje wyroby na cały świat. Końskie głowy z rozwichrzonymi szklanymi grzywami i inne wyroby trafiają do USA, Holandii, Francji, Belgii, Szwecji, Anglii, Irlandii, Iranu. Prace autorstwa Henryka Rysza znane są w wielu galeriach szkła na całym świecie budząc u oglądających podziw i zachwyt.

Rymanów-Zdrój – wieś uzdrowiskowa w gminie Rymanów, nad rzeką Tabor, ok. 2 km na południe od miasta Rymanów. W 1872 Anna Potocka (1846-1926) i Stanisław Antoni Potocki, którzy podpisali kontrakt kupna Rymanowa, stali się założycielami Rymanowa-Zdroju. Występowanie od wieków wód leczniczych w sąsiednim Iwonie-Zdroju skłoniło zamieszkających od 1870 w Rymanowie właścicieli dóbr Annę i Stanisława Potockich do szukania podobnych źródeł w okolicznych górach i dolinie rzeki Taba (dziś Tabor). 16 sierpnia 1876 podczas spaceru Anny Potockiej (autorki "Mojego pamiętnika") z dziećmi jeden z synów Józef odkrył źródło lecznicze wody. Badania użyteczności wody trwały do 1879. Odkrycie to dało początek dziejom Rymanowa-Zdroju. Pierwszą analizę wód wykonał chemik Tytus Sławik. Wykonana przez niego pobieżna analiza źródła nad brzegiem rzeki Taba, wykazała silne stężenie jodu i żelaza. Szczegółowa analiza w zupełności potwierdziła cenne zalety źródła. Rozpoczęto budowę pierwszych pensjonatów. Wykonano nową obudowę ujęć wodnych, wg wskazań prof. dr Bolesława Lutostańskiego, rozdzielono spływające do jednej studni źródła mineralne na odrębne źródła. Nowo powstałe uzdrowisko oznaczone zostało na wystawie przyrodniczej w Krakowie w 1882 srebrnym medalem. W 1885 wybudowano pierwszą kolonię "Łwowską" inaugurującą lecznictwo dziecięce. W 1888 w parku zdrojowym w widłach Taboru i Czarnego Potoku wzniesiono gmach "Dworca Gościnnego". Pełnił funkcję domu zdrojowego. Powstało też wiele stylowych willi i pensjonatów. Wśród nich wyrażające się piękną architekturą secesyjną pensjonaty-wille "Pod Matką Boską" (obecnie sanatorium "Maria"), "Pogoń" i "Leliwa". Na przyległym do zakładu terenie i w okolicznych lasach wytyczono chodniki i ścieżki spacerowe. Syn Stanisława Antoniego Potockiego i Anny z Działyńskich Potockiej – Jan Nepomucen Potocki h. Pilawa (1867-1942 w Rymanowie-Zdroju) – został właścicielem Zakładu Zdrojowego w Rymanowie.

W okresie działań I wojny światowej trzykrotnie przesuwiała się przez Rymanów-Zdrój linia frontu. Przed końcem września 1914 dotarły tu wojska rosyjskie, które dokonały zniszczeń obiektów zdrojowych i stacjonujące tu w 1915 wojska rosyjskie, doprowadziły do całkowitej dewastacji uzdrowiska. Po-

„Klimkówka 27” – wskazania: choroba wrzodowa żołądka i dwunastnicy.

„Iwoniec 11” – wskazania: przewlekłe zapalenie błony śluzowej żołądka, zaburzenia czynności dróg żółciowych, przewlekły stan spastyczny jelita grubego, niedokrwistość z niedoboru żelaza, niedoczynność tarczycy, otyłość.

„Elin 7” – wskazania: przewlekłe zapalenie błony śluzowej żołądka, stany zapalne dróg żółciowych, zaburzenia czynności dróg żółciowych, otyłość.

„Iza 19” – wskazania: kamica dróg moczowych (moczianowa, szczawianowa, fosforanowa), przewlekłe zapalenie dróg moczowych (miedniczek, moczowodów, pęcherza moczowego), choroby przemiany materii (skaza moczianowa, szczawianowa, dna), nerwobóle, bóle mięśniowe, dychawica oskrzelowa, przewlekłe nieżyty oskrzeli.

„Zofia 6” – wskazania: /stosowana do kąpieli/ choroby zwyrodnieniowe kręgosłupa i stawów.

Zródło „Karola” – dla upamiętnienia Karola Załuskiego, odnowiciela uzdrowiska. Źródło w latach sześćdziesiątych XX wieku uległo wysłodzeniu i zanikło.

„Zofia 3” – obecnie nieeksploatowana.

„Klimkówka 25” – obecnie nieeksploatowana.

Zródło „Amelii” – dla upamiętnienia Amelii z Ogińskich Załuskiej. Źródło w latach sześćdziesiątych XX wieku uległo wysłodzeniu i zanikło.

Zródło „Józefa” – dla upamiętnienia gen. Józefa Załuskiego, Źródło w latach sześćdziesiątych XX wieku uległo wysłodzeniu i zanikło.

Zródło „Adolfa” – dla upamiętnienia odkrywcy, chemika Adolfa Aleksandrowicza. Źródło zanikło w latach osiemdziesiątych

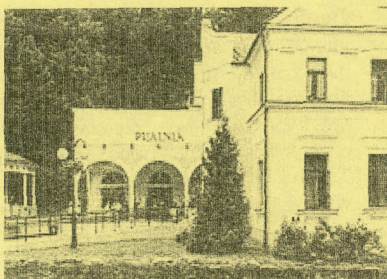
Zródło „Zygmunta” – dla upamiętnienia odkrywcy, lekarza Zygmunta Bośniackiego. Źródło wspominane w XIX w. Znajdowało się w korycie potoku Iwonickiego koło Krakowiaka.

Zródło „Lidia 1” – w dolinie potoku Ispak.

Zródło „Witolda” – na zboczu Góry Przedziwnej.

Zródło „Czesława” – na zboczu Góry Przedziwnej.

Zabytki: Kościół parafialny pw. św. Iwona i Matki Boskiej Uzdrawienia Chorych – wzniesiony w 1895, z fundacji rodziny Załuskich, wg projektu architekta austriackiego Favorgera, w konstrukcji szkieletowej, typowej dla realizacji zachodnioeuropejskich. Wyjątkowy charakter nadaje wnętrzu odsonieta, dekoracyjnie ukształtowana wieża dachowa. Świątynia stanowi wyjątkowy przykład drewnianego kościoła zdrojowego o cechach. Dobrze zachowany układ przestrzenny oraz stosunkowo jednolity stylistycznie zespół drewnianej zabudowy o wyjątkowej wartości zabytkowej. Czas powstania większości obiektów przypada na II poł. XIX wieku i I ćw. XX wieku. Architektura ta stanowi swoistą syntezę tzw. stylu szwajcarskiego, z późnoklasycystycznym nurtem rodzimej architektury polskiej. W późniejszej fazie krzyżują się w niej elementy secesji z różnymi formami ciesielki i budownictwa ludowego.

Następne wycieczki:

1. 22 sierpnia 2015 – Szlak architektury drewnianej pow. gorlicki
2. W każdą wakacyjną niedzielę wg programu PTTK i PTT, szczegóły na afiszach

Zapraszamy na wycieczki w Roku Akademickim 2015/2016

PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu ul. Sobieskiego 14a
Biuro Turystyczne „Wakacyjny Raj” tel. 444-29-22
Internet: www.pttns.of.pl, e-mail: pttbezkid@poczta.onet.pl
Opr. Tadeusz i Wiesław Wcześny – przewodnicy PTT ©

2 Pozdro w Nkiem⁸ PRZEWODNICZY
Tadeusz i Wiesław

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE 2015 **ODDZIAŁ „BESKID” W NOWYM SĄCZU**

*zaprasza słuchaczy i sympatyków
Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku
na wycieczkę autokarową*

GROMNIK-BINAROWA-BIECZ ***Niedziela Palmowa - 29 marca 2015 roku***

Program wycieczki:

- 7¹⁵ - wyjazd z Nowego Sącza
- 9⁰⁰ - Gromnik – msza św.
- 11⁰⁰ - Gromnik, zwiedzanie zabytkowego kościółka z XVI w.
- 12³⁰ - Binarowa, zwiedzanie zabytkowego kościółka z XV/XVI w.
- 15⁰⁰ - Biecz – ratusz, wieża
- 16⁰⁰ - Czas wolny
- 17⁰⁰ - powrót do Nowego Sącza (przyjazd ok. 18³⁰)

Biuletyn Wycieczkowy PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu

*82 wycieczka PTT dla SUTW
w tym 10 w Niedzielę Palmową*

Ciężkowicko-Rożnowski Park Krajobrazowy

Powstał w 1995 roku r. Położony jest w południowo - wschodniej części województwa małopolskiego, zajmuje 17 634 ha powierzchni. Obejmuje najcenniejsze pod względem przyrodniczym, krajobrazowym i kulturowym fragmenty zachodniej części Pogórza Ciężkowickiego.

Do najcenniejszych elementów przyrody nieożywionej należy zgromadzenie form skalnych w rezerwacie przyrody "Skamieniałe Miasto" w Ciężkowicach. W rejonie Bukowca znajduje się rezerwat przyrody nieożywionej "Diable Skały" i jedna z

najdłuższych jaskiń szczelinowych w Polsce tzw. "Diabla Dziura" o długości ok. 320 m, miejsce hibernacji najrzadszego w Polsce nietoperza podkowca małego. Pojedyncze twory skalne stanowią pomniki przyrody "Wieprzek" w Jastrzębi i "Jar Wodospad" w Ciężkowicach. Teren Parku w paśmie od Policht do Filipowic to miejsca z licznymi źródłami wód mineralnych (13 źródeł). Wody siarczkowe występują na terenie Policht, Stróż, Filipowic. Wody chlorkowe spotkać można w Słonej i Bieśniku. Na terenie Rudy Kameralnej znajdują się złoża żelaza, które eksploatowano w średniowieczu. Najcenniejszym składnikiem szaty roślinnej Parku są ekosystemy leśne o wysokim stopniu naturalności. W drzewostanach dominują: buk, jodła, sosna zwyczajna oraz dąb szypułkowy. W zbiorowiskach leśnych występuje zespół kwaśnej buczyny górskiej w szczytowych partiach Rosulca (Jamna) i paśmie Mogiły. Dominującym zbiorowiskiem leśnym jest zespół żywej buczyny karpackiej w okolicy Jamnej, Siekierczyny, Borowej, Bruśnika. Flora Parku liczy około 900 gatunków roślin naczyniowych. Najciekawsze naturalne zbiorowiska nieleśne tworzy roślinność naskalna porastająca wychodnie piaskowca ciężkowickiego oraz płaty roślinności o charakterze muraw kserotermicznych (na zboczach dolin rzek Białej i Dunajca) z kłosownicą pierzastą, ciemniżykiem białokwiatowym i omanem szlachtawką. O szczególnej wartości przyrodniczej Parku świadczy fakt zagęszczenia na tym terenie wielu gatunków roślin posiadających absolutny kres zasięgu w Polsce (kłokoczka południowa, cebulica dwulistna, obrazki alpejskie, perłówka jednokwiatowa, sałatnica leśna). Na terenie Parku spotkać można 40 gatunków roślin chronionych, a wśród nich widłak wroniec, pióropusznik strusi, jęczyznik zwyczajny. Fauna Parku wyróżnia się dużym bogactwem i zróżnicowaniem gatunków chronionych, rzadkich i ginących. Na terenie rezerwatu "Skamieniałe Miasto" stwierdzono występowanie 310 gatunków motyli. Wśród chronionych zwierząt można spotkać m. innymi: bociana czarnego, krogulca, dzięcioła czarnego i pięć gatunków nietoperzy.

Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Polichtach - Sucha Góra. Na Terenie Ciężkowicko - Rożnowskiego Parku Krajobrazowego w miejscowości Polichty powstał w 1998 r. Ośrodek Edukacji Ekologicznej. Na wyposażeniu Ośrodka znajdują się m.in. zbiory zielnikowe, entomologiczne, geologiczne oraz szereg przyrządów i urządzeń potrzebnych do prowadzenia zajęć z zakresu ekologii, biologii, ochrony przyrody i ochrony środowiska. Ośrodek czynny jest cały rok kalendarzowy. Można tu skorzystać z kuchni turystycznej oraz przenocować. Przy Ośrodku znajduje się ścieżka przyrodnicza. Na jej trasie wyznaczono kilkanaście przystanków, przy których obserwować można ciekawe zjawiska przyrodnicze, różnego typu ekosystemy, szereg gatunków roślin chronionych, staw z roślinnością wodno - błotną oraz przykłady gospodarki leśnej prowadzonej przez leśników.

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki

Powołany został rozporządzeniem Wojewody Tarnowskiego w listopadzie 1995 r. Obejmuje on wschodnią część Pogórza Ciężkowickiego między dolinami Białej i Wisłoki. W części województwa małopolskiego leży on na terenie sześciu gmin: Gromnik, Ryglisce, Rzepiennik Strzyżewski, Szerzyny, Tuchów, natomiast w części województwa podkarpackiego leży na obszarze dwóch gmin, Jodłowej i Szerzyn. Całkowita powierzchnia Parku wynosi 15 278 ha.

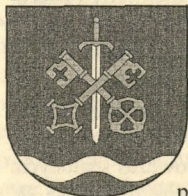

Park położony jest na terenie zewnętrznych Karpat Fliszowych, w obrębie płaszczowiny śląskiej. Rzeźba terenu jest bardzo urozmaicona. Charakterystyczne są tutaj znaczne spadki terenu oraz głęboko wcięte doliny potoków. W obrębie najwyższych partii Parku przeważają utwory kredowe (zlepieńce, piaskowce, łupki, margle). Na szczególną uwagę zasługuje fałd Brzanka - Liwocz wybitnie zindywidualizowany, odgraniczający się ostro od otoczenia (Liwocz 562 m n.p.m.).

Park Krajobrazowy Pasma Brzanki wyróżnia się znacznym zróżnicowaniem zbiorowisk roślinnych i bogactwem flory. Aktualnie przeważają tu nieleśne zbiorowiska roślinne. Lasy porastają około 34% powierzchni Parku. Łąki i pastwiska około 10%, zaś zbiorowiska segetalne związane z gruntami ornymi około 48%. Na terenie Parku zaprojektowano utworzenie 4 rezerwatów o łącznej powierzchni 310,5 ha. Dwa z nich znajdują się na terenie województwa małopolskiego, a dwa na terenie województwa podkarpackiego. Rezerваты te to: "Góra Liwecka", "Ostry Kamień", "Nagórze", "Liwocz"

Na wysoką ocenę florystyczną omawianego terenu wpływa stosunkowo liczny udział gatunków górskich (61 roślin naczyniowych). Do najbardziej interesujących należą: turzyca zwisła, paprotnik kolczysty, widłak wroniec, narecznica górska i śnieżyczka przebiśnieg. Bardzo interesującymi elementami flory są też gatunki kserotermiczne np: goryczka krzyżowa oraz chwasty: ostróżeczka, groszek bulwiasty. O wysokiej wartości Parku świadczy fakt występowania na jego obszarze wielu gatunków chronionych. Stwierdzono tutaj 23 gatunki roślin objętych ochroną całkowitą oraz 8 gatunków chronionych częściowo. Do najcenniejszych należą kłokocza południowa, orlik pospolity, śnieżyczka przebiśnieg. Fauna Pasma Brzanki obfituje przede wszystkim w zwierzęnę łowną jak samy, jelenie, dziki, lisy oraz gatunki objęte ochroną prawną m.in.: jeź, gronostaj, łasica, wydra. Spotkać możemy także około 140 gatunków ptaków m.in.: bocian czarny, krogulec, myszołów i jastrząb. Z płazów dość często można trafić w obrębie Pasma Brzanki na salamandrę płamistą, kumaki, ropuchy: szarą i zieloną, żaby, rzekotkę drzewną oraz traszki. Gady reprezentowane są przez zaskrońca, żmiję zygzakowatą, jaszczurkę zwijkę i padalca.

Gromnik

Gmina Gromnik położona jest na Pogórzu Karpackim, w obrębie Pogórza Rożnowskiego i Pogórza Ciężkowickiego. Obszar gminy charakteryzuje się silnie rozwidłonymi wysoczyznami, z których spływają potoki do Białej Dunajcowej. Południowa część gminy ze względu na swe duże wartości krajobrazowe została włączona do Ciężkowicko-Rożnowskiego Parku Krajobrazowego (1820 ha) oraz część w Parku Krajobrazowego Pasma Brzanki (800 ha). Jak większość obszarów podgórskich, tak i obszar gminy Gromnik należy do strefy klimatu umiarkowanego przejściowego. Na terenie gminy znajduje się szereg ciekawych obiektów przyrodniczych, które ze względu na swoje walory zostały objęte ochroną prawną. Jest to 12 pomników przyrody ożywionej: 6 znajduje się w Siemiechowie, są to: starodrzew przy kościele – 8 lip drobnolistnych i 1 robinia akacjowa, następnie 1 dąb szypułkowy w przysiółku Moszczenica oraz 1 w przysiółku Wielkie Oczy, 2 lipy drobnolistne rosnące na granicy wsi Siemiechów – Brzozowa oraz jesion wyniosły – obok przystanku PKS, każde z tych drzew ma ponad 200 lat. 3 pomniki znajdują się w Gromniku, są to: zadrzewienie wokół starego kościoła – ochroną objęto 34 drzewa, drugi pomnik znajduje się w parku podworskim – jest to 12 drzew, najstarszy z dębów ma ok. 380 lat, kolejny pomnik to najstarsze drzewo w gminie – dąb szypułkowy przy drodze do Rzepiennika Marciszewskiego, jego wiek szacuje się na 390 lat. 2 ko-

lejne pomniki znajdują się w Chojniku, są to dęby szypułkowe – wiek ok. 300 lat. W Brzozowej przy trasie żółtego szlaku turystycznego pomnik tworzą 4 lipy drobnolistne – wiek ok. 150 lat.

W pierwszych wzmiankach o Gromniku pochodzących z 1288 r. dowiadujemy się, że otrzymał on prawo osady od opactwa w Tyńcu wg. prawa niemieckiego, za zgodą Władysława Łokietka. W dokumencie spisany w Tuchowie w 1334 r. wymienione jest sołectwo Gromnik. Pierwszy raz jako parafia, Gromnik wymieniony jest w Wykazie zbiórki "Denara Św. Piotra" w dokumencie z roku 1448. Pewne informacje o parafii i kościele w Gromniku podaje ksiądz Jan Długosz w relacjach Liber beneficiorum z 1480 r. Gromnik należy wtedy do diecezji krakowskiej, znajduje się w nim kościół parafialny zbudowany z drewna a poświęcony Św. Marcinowi. Stanowi własność Benedyktynów z Tyńca. Do parafii gromnickiej należą wówczas Chojnik i Golanka. W 1490 roku Parafia Gromnik należy do dekanatu bobowskiego. Właścicielem Gromnika jest wówczas Jan Wojnarowski. W wieku XVI Gromnik był w rękach rodziny Wielopolskich. Był to starożytny ród, którego przodkowie zwani Bohmarami mieli wielkie znaczenie wśród mieszczan Krakowa. Z roku 1513 pochodzi dokument wydany przez Jana Konarskiego biskupa krakowskiego dotyczący sporu między Janem Wielopolskim a Mateuszem Scholastykiem Wojnickim - proboszczem w Gromniku - o prawo do wyřębu lasów. W 1581 r. właścicielem Gromnika był Feliks Wielopolski. W tym czasie ziemia była w rękach kmieciów. W ówczesnym Gromniku znajdowała się szkoła parafialna. Obok dworu w Gromniku znajdowały się stawy i młyn. Znajdujemy też informacje, że na tym terenie pielęgowano piękne ogrody. W samym Gromniku było ich sześć.

W 1626 r. Jan Wielopolski syn Feliksa zasiadał w senacie jako kasztelan wojnicki, był starostą bieckim i bocheńskim. Bronił zamku krakowskiego za Jana Kazimierza podczas najazdu szwedzkiego. Sprawował poselstwo do cesarza Ferdynanda II w celu otrzymania pomocy przeciw Turcji. Od cesarza otrzymał tytuł Comitis S.R. Imperii dla siebie i swoich następców. Jego syn Jan posiadał tytuł hrabiego na Żywcu i Pieskowej Skale. Syn Jana Krzysztof zapisuje w 1719 roku konwentowi karmelitów w Jaśle procent w kwocie 105 florenów rocznie od sumy ubezpieczonej na majątku gromnickim. Cztery lata później Akademia Jagiellońska w Krakowie otrzymuje procent od sumy 2000 florenów ulokowanych na dobrach Gromnika, Szydłowej i Poznej. W 1726 roku Krzysztof Wielopolski zakłada dla kościoła gromnickiego wielką fundację, która była podstawą istnienia bractwa różańcowego. Od tego momentu kościół w Gromniku uzyskał specjalne przywileje, poprawił się jego stan materialny, co pozwoliło na zakup nowych, często bardzo cennych sprzętów liturgicznych. W 1780 roku właścicielem Gromnika jest Joachim Sobolewski, a parafia gromnicka należy w tym okresie do dekanatu pilźnieńskiego.

Córka J. Sobolewskiego wyszła za mąż za Ignacego Dzwonkowskiego, sędziego ziemskiego w Pilźnie. Rodzina Dzwonkowskich była właścicielem dworu i ziem gromnickich przez cały wiek XIX i początek XX. Feliks Dzwonkowski był kolatorem miejscowego kościoła. Założona w 1805 r. i prowadzona przez niego w Gromniku stadnina koni była uznawana w tamtym czasie za jedną z największych w Monarchii Austro-węgierskiej. Rok 1914 to rok wybuchu I wojny światowej. Ogólna mobilizacja została ogłoszona 1 sierpnia. Wsie zalewają wojska narodowości czeskiej i węgierskiej. Gromnik jest terenem walk pozycyjnych wojsk austriackich z rosyjskimi. Po wycofaniu się frontu Moskale wkraczają do Gromnika 15 listopada 1914 r. Wiele domów w Gromniku i okolicach zostało wówczas spalonych. Nie obeszło się również bez ofiar w ludziach. Pamiątką po tych walkach są cmentarze wojskowe. W 1945 roku odbyła się parcelacja majątku dworskiego w Gromniku. Budynek dworski został przeznaczony na szkołę powszechną. W powojennym obliczu Gromnika i sąsiednich miejscowości zmieniło się bardzo dużo. Zbudowano wiele nowych dróg o nawierzchni asfaltowej, umożliwiających komunikację z sąsiednimi miejscowościami i największymi miastami w regionie.

Zabytki: Brzozowa – cmentarz wojenny, Brzozowa – kościół parafialny pw. św. Mikołaja, Chojnik – cmentarz wojenny, Chojnik – cmentarz wojenny nr 148, Gromnik – kościół pw. św. Marcina, Gromnik – zespół dworsko-parkowy, Siemiechów – kościół pw. MB Gromnicznej

Gromnik – zabytkowy kościół z XVI

Parafia gromnicka została założona na początku XIV w., pierwszy kościół wybudowany w latach 1300-1346. Wieś została lokowana na prawie niemieckim przez opactwo w Tyńcu za zgodą Władysława Łokietka w 1326 r. Parafia jest również fundacji benedyktynów tyńskich. Jak podaje legenda, kościół miał być budowany na winnicy, ale były to urodzajne pola. Uprawiano tam winorośl. Miejscowi kmiecie postanowili przenieść budowę w inne miejsce, aby nie zniszczyć pól uprawnych. Działo się to nocą z 10 na 11 listopada. Ponieważ padał śnieg i zostały ślady, rozszedła się legenda, że św. Marcin przywiózł drewno na siwym koniu. Obecny, drewniany, barokowy z elementami późnogotyckimi kościół pw. św. Marcina jest konstrukcją zrębowej, szalowany, z wieżą konstrukcji słupowej, częściowo podbitą gontem.

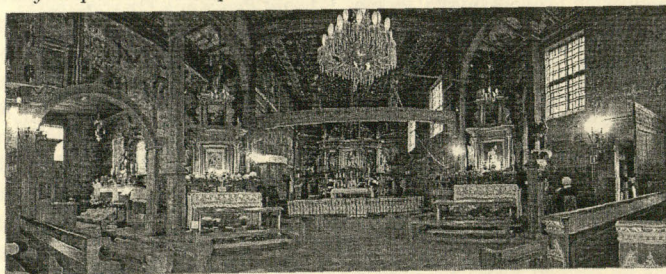
Wnętrze jest jednonawowe o prostokątnej nawie ze ścietymi zachodnio narożami i prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Przy prezbiterium od strony północnej znajduje się zakrystia ze składzikiem na piętrze. Ponad wejściem do zakrystii dokument konsekracji z 14 X 1750 r. przez bp. Kunickiego. Na zewnątrz jest kaplica ogrojowa. Wnętrze kościoła nakryte sklepieniami kolebkowymi z dekoracyjnym pseudo żebrowaniem. Na sklepieniach polichromia figuralna koniec XIX w. Ołtarz główny kościoła jest późnobarokowy. W nim znajdują się dwa obrazy: św. Marcin z domniemanym widokiem kościoła w Gromniku sprzed przebudowy oraz „Ukrzyżowanie”. W kościele znajdują się dwa ołtarze boczne. Lewy, późnobarokowy, w którym umieszczono obrazy MB z Dzieciątkiem i św. Józefa z Dzieciątkiem. W tym ołtarzu znajdował się do 1968 r., użyty jako deska, na której przybity był obraz MB z Dzieciątkiem - zapomniany od stuleci obraz „Ostatniej Wieczerzy”, pierwotnie zapewne środek tryptyku z dawnego ołtarza głównego, namalowany w 1539 r. Obecnie znajduje się on w Muzeum Diecezjalnym w Tarnowie. Ołtarz boczny prawy ma charakter ludowo-rokokowy, obok znajduje się chrzcielnica kamienna z XVII w. Prócz tego w kościele znajdziemy wiele innych obrazów, przedstawiających m. in.: św. Mikołaja, MB Saletyńską, portrety Garlickich, kolatorów kościoła gromnickiego. Obok kościoła stoi dzwonnica zbudowana z kamienia w 1956 r. w niej trzy dzwony fundowane w latach 1956-58. Na dziedzińcu kościelnym znajduje się mały cmentarz, na którym spoczywają właściciele Gromnika: Anna z hrabiów Zborowskich Dzwonkowska, jej mąż Edward Przegonia Dzwonkowski, Zygmunt Ostoja Zawadzki, ks. A. Sapada, ks. F. Wąsowicz długoletni proboszcz w Gromniku. Napisy na pozostałych nagrobkach są nieczytelne. Od r. 1969 do 1998 r. proboszczem parafii był ks. prał. Adolf Jaworowski, który prowadząc pracę duszpasterską, wiele troski przywiązywał do zachowania możliwie najlepszego stanu technicznego starego kościółka. Pierwsze prace remontowe przy kościele rozpoczęły się w 1971 r. Remontem objęte były obydwie wieże, duża i mała począwszy od kopuł, wymieniono drewno i pokryto nową blachą ocynkowaną. Następnie w 1973 r. przeprowadzono generalny remont kościoła. Podniesiono kościół na windach, zrobiono ławy betonowe w ziemi, na nich podmurówkę z kamienia łupanego piaskowca. Wymieniono drewniane podwaliny, częściowo ściany wieńcowe. Przebudowano zakrystię i dobudowano krużgół z południowej strony. Odeskowano cały kościół z zewnątrz, a dach pokryto nowym gontem. W 1980 r. przebudowano wnętrze świątyni. W 1996 r. i 1997 r. powtórnie wymieniono wszystkie gonty na dachu kościoła. Odnowiono cmentarz na dziedzińcu. Dwa razy w roku parafia przeżywa uroczystość odpustową, 11 XI na cześć św. Marcina patrona i w niedzielę października ku czci MB Różańcowej z procesją do pięciu ołtarzy. Od 1991 r. nabożeństwa odbywają się w nowym kościele. W starym tylko w okresie oktawy Bożego Ciała i poza tym kilka razy w roku. Od 1998 roku do chwili obecnej proboszczem jest ks. Andrzej Jedynek – kapelan przewodników sądeckich

Binarowa, zabytkowy kościół z przełomu XV/XVI w.

Parafia i wieś Binarowa jest położona w powiecie gorlickim, w odległości ok. 4 km na północny zachód od Biecza i należy do najstarszych w diecezji rzeszowskiej. 23 czerwca 1348 roku kancelaria króla Kazimierza Wielkiego wydała przywilej lokacyjny tej miejscowości na prawie niemieckim. Na mocy tego dokumentu, jeden łan ziemi przeznaczono na uposażenie parafii. W czasach staropolskich wieś wchodziła w skład dóbr królewskich, należących do starostwa libuskiego. Pierwsza wzmianka o funkcjonującym w Binarowej kościele pochodzi jednak dopiero z 1415 roku. Obecna świątynia

parafialna jest drugą z kolei po pożarze pierwszego kościoła pod koniec XV w., a powstała około 1500 roku. Nie wiadomo dokładnie kiedy odbyło się jej poświęcenie i konsekracja. Kościół p.w. św. Michała Archaniola to jednonawowa budowla gotycka z drewna jodłowego, o konstrukcji zrębowej, obita gontem i podbita blachą, z najstarszą znaną drewnianą wieżą przykościelną o konstrukcji słupowo-ramowej. Przed świątynią stoi murowana, neogotycka dzwonnica z 1901 r. z dzwonami, z których najstarszy pochodzi z XV w. W trakcie upływających lat wielokrotnie dokonywano konserwacji utrzymujących świątynię w jak najlepszym stanie: w 1641 r., na początku XIX w. oraz w latach 1953-1956. W 1908 r. poważnie zniekształcono jej bryłę między innymi przez zmianę pokrycia dachu z gontowego na miedzianą blachę, a także wymianę szalunku gontowego ścian na deskowanie. Wnętrze świątyni zdobi piękna, zabytkowa polichromia nieznanego autorstwa z XVI i XVII w. ukazująca między innymi sceny z Nowego Testamentu oraz widoki ówczesnego Biecza. W ramach podjętych w 1992 roku prac, m. in. wymieniono poszycie deskowe na gont i przywrócono wieży pierwotny kształt. Pod względem wartości artystycznej kościół w Binarowej należy do najcenniejszych i najlepiej wyposażonych budowli tego typu zachowanych w Europie środkowej. W 2003 roku kościół w Binarowej wraz z innymi kościołami Małopolski i Podkarpacia został zapisany na liście światowego dziedzictwa UNESCO, znajduje się też na szlaku architektury drewnianej. Uzasadnienie wpisu na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO: harmonijne połączenie walorów historycznych, architektonicznych i artystycznych, najcenniejsza polichromia spośród wszystkich drewnianych kościołów Małopolski.

Kościół w Binarowej bardzo ucierpiał w roku 2010 podczas czerwcowej powodzi. Woda naruszyła jego konstrukcję i konieczne było jej ustabilizowanie. W pierwszej kolejności zabezpieczano cenne malowidła ściennie z XVII wieku, dopiero potem przystąpiono do stabilizacji podłoża. W tym celu sprowadzono wiertnice, dzięki której pracownicy umieścili w podłożu ponad 100 betonowych pali. Dzięki odświeżeniu - w celu zabezpieczenia i renowacji - ścian świątyni mieliśmy wyjątkową okazję podziwiania fragmentów polichromii, które normalnie nie są widoczne ponieważ zaśnieżone są amboną, ołtarzami, rzeźbami i obrazami. A jest co oglądać bo wnętrze kościoła pokryte jest malowidłami tak, że niemożliwe jest znalezienie choćby jednego pustego fragmentu. Od sufitowych, patronowych (wykonywanych przy użyciu patronów czyli szablónów) arcydzieł, po wizerunki apostołów, świętych, aniołów, średniowieczne przedstawienia Nieba i Piekła (z diablami przypominającymi wyglądem świnię) oraz wypisane na belkach teksty modlitw. W kościele została zerwana cała dawna posadzka, wybrano ziemię na głębokość

70 centymetrów. Odkrywka ujawniła nieznane dzieje świątyni w Binarowej. W narożnikach kościoła - zgodnie z przewidywaniami - natrafiono na ludzkie szczątki. Tam kiedyś chowano ludzi. Najstarsze pochówki pochodzą z XV wieku więc pamiętają czasy sprzed powstania obecnego kościoła. Po zakończeniu remontu pozostaną w dotychczasowym miejscu. Istnienie pierwszej, drewnianej budowli sakralnej potwierdzają wykopane naczynia ceramiczne. Ich kształt i rodzaj wskazuje, że powstały w pierwszej połowie XIV wieku. Największe jednak zaskoczenie wzbudził murowany schowek odkryty pod głównym ołtarzem. Tajemnicza skrytka o wymiarach 40 na 50 centymetrów miała metr głębokości. Jakież było zdziwienie, kiedy w końcu udało się ją otworzyć. W środku leżał rozbity kieliszek, ludzkie szczątki i... kość kurczaka. Jak tam się znalazła, nie wiadomo. Prawdopodobnie zostawili ją ludzie, którzy układali ostatnią warstwę posadzki w XIX wieku. Później bowiem skrytka pozostawał zamknięta. Pod ołtarzem znaleziono także XVII-wieczną monetę. To kolejny pieniądz odkryty w czasie prac. Dwa są miedziane - jeden srebrny. Wszystkie trafiają, zapewne do binarowskiego muzeum. Obecnie w kościele, w miejsce poprzedniej betonowej, układana jest nowa posadzka ceramiczna, wykonana ręcznie i nawiązująca swoim wyglądem do pierwotnej z czasów powstania świątyni.

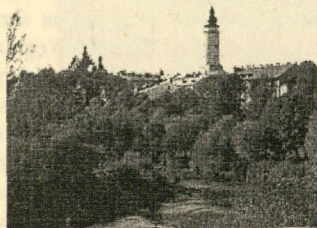
Biecz

Biecz – miasto w południowo-wschodniej Polsce, w województwie małopolskim, w powiecie gorlickim. Siedziba gminy miejsko-wiejskiej Biecz. Leży nad rzeką Ropą, na jednym ze wzgórz Pogórza Karpackiego. Ze względu na swoją bogatą historię często jest nazywane perłą Podkarpacia lub małym Krakowem. Bywa także określany jako polskie Carcassonne, dzięki zachowanym fragmentom średniowiecznych murów miejskich i zabudowy. Według danych z 31 grudnia 2012 roku, miasto miało 4704 mieszkańców. Był miastem królewskim Korony

Królestwa Polskiego. Do połowy XVI wieku było jednym z największych w Polsce. Przeżyło rozkwit w XIV i XV wieku dzięki posiadaniu statusu miasta królewskiego, zaś od XVII w. zaczęło podupadać. Współcześnie jest niewielkim, turystycznym miasteczkiem o malowniczym położeniu oraz z licznymi zabytkami. Oprócz tego w Bieczu działają zakłady przemysłu metalowego i drzewnego. Biecz posiada stację kolejową. Honorowym Patronem Miasta i Gminy Biecz jest od 2007 roku św. Jadwiga Andegaweńska. Biecz leży w Obniżeniu Gorlickim na Pogórzu Karpackim w południowej części Polski, w odległości ok. 35 km od granicy ze Słowacją oraz ponad 100 km od granicy z Ukrainą. Według danych z 1 stycznia 2009 powierzchnia miasta wynosi 17,71 km². Obszar Biecza stanowi ok. 18% powierzchni gminy oraz ok. 1,8% powierzchni powiatu gorlickiego. Miasto jest położone w obrębie Małopolski jako krainy historycznej. Były to też tereny ziemi krakowskiej. W latach 1975-1998 miasto administracyjnie należało do woj. krakowskiego.

Przez miasto przepływa rzeka Ropa oraz kilka mniejszych cieków, między innymi potok Sitniczanka płynący przez Nęckówkę i Przedmieście Dolne i kończący swój bieg na Belnej. Na terenie miasta występuje też kilka mniejszych potoków uchodzących do Ropy, m.in. potok Zadziurze płynący Podwalem pod samym centrum miasta, płynący przy południowej granicy miasta (okolice Ścibórki i wzgórza Harta) dopływ Strzeszynianka oraz dopływ z Głębokiej uchodzący do Ropy w okolicach Belnej. Sama Ropa jeszcze w XIX wieku płynęła bezpośrednio pod miastem. Zmieniła jednak swój bieg, a tam, gdzie płynęła wcześniej, obecnie znajdują się tory kolejowe. Stary przebieg rzeki widać m.in. na XIX-wiecznych litografiach. Na terenie Biecza i okolic znajdują się złoża ropy naftowej, dzięki czemu Biecz jest jednym z punktów na trasie Galicyjskiego Szlaku Naftowego. Pomimo małej powierzchni miasta różnice względne wynoszą ponad 120 metrów: najwyższe wzniesienie jest położone 368,7 m n.p.m., a

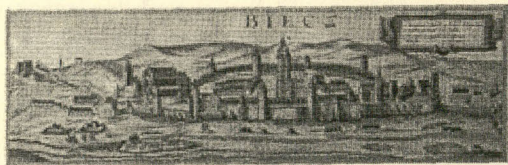
najniższy punkt leży na wysokości 243 m n.p.m. Biecz liczy prawie 5 tysięcy mieszkańców, plasuje się na 44. miejscu pod tym względem wśród miast województwa małopolskiego. Wraz z rozwojem miasta wzrastała także liczba jego mieszkańców. W XIV wieku parafia biecka, wraz z okolicznymi wsiami liczyła 522 osoby.

Utrwalone w historycznych notatkach próby zapisu nazwy miasta to: Beyech, Begech, Begecz, Begesz, Beyecz, Biecz, Beycz, Byecz oraz Beiech. Pojawiają się one najwcześniej w XI wieku w dokumentach zakonu tynieckiego. Te z wieków od XII do XIV świadczą o tym, że pierwotna nazwa brzmiała Biejecz. W dokumencie Konrada Mazowieckiego z 1228 dotyczącym sprowadzenia Krzyżaków do Polski spisany na bieckim zamku nazwa Biecz występuje w formie Beze. W XIII wieku powstała forma Biejcz, którą można było spotkać jeszcze w XVII wieku. Dalsze uproszczenie nazwy doprowadziło do powstania współczesnej formy Biecz. Kazimierz Rymut i inni językoznawcy wywodzą tę nazwę od niepoświadczonej historycznie nazwy osobowej Biejek, której istnienie jednak ma potwierdzać także nazwa wsi Biejków. Ponieważ nazwa dotyczy starej miejscowości, nie można jej wiązać z chrześcijańskim imieniem Benedykt. Nazwa osobowa Biejek pochodziła prawdopodobnie od słowiańskich imion złożonych na Bie-, typu Biezdziad. Natomiast sama nazwa Biejecz stanowi formę przymiotnika dzierżawczego powstałą poprzez dodanie przyrostka -jъ. Mniej prawdopodobne jest, że nazwa pochodzi od Beskidów, jednak takie teorie też istnieją. Według nowej hipotezy nazwa Biejecz łączona jest z pospolitym wyrazem, oznaczającym w dialektach zachodniosłowiańskich stary gród.

Pochodzenia nazwy miasta szuka się też w legendach. Jedna z nich mówi o legendarnym plemieniu Biesów zamieszkującym Beskidy. Druga z legend za źródło nazwy wskazuje zbója Becza, który miał grasować na tych terenach.

Historia

Okolice Biecza były zamieszkiwane przez człowieka w czasach neolitu oraz w okresie kultury łużyckiej. Na wzgórzu leżącym nieopodal obecnego centrum miasta w XIII w. wybudowano zamek, jeden z trzech w Bieczu. Pierwsze wzmianki o mieście znajdują się w kronice Thietmara z Merseburga. Osada otrzymała prawa magdeburskie w 1257, najprawdopodobniej od Bolesława Wstydlivego. Prawo to potwierdził Kazimierz Wielki w 1363. W 1306 miasto stało się miastem królewskim. Czasy Jagiellonów, dzięki liczным przywilejom nadawanym m.in. przez Kazimierza Wielkiego i kolejnych panujących, są okresem dalszego rozwoju miasta.

Biecz pełnił funkcję ośrodka administracyjnego i sądowego, był siedzibą kasztelanii. W drugiej połowie XIV w. utworzono także rozległy powiat biecki i zlokalizowano sądy grodzkie i ziemskie. Obok Krakowa i Nowego Sącza miasto było siedzibą sądu wyższego prawa magdeburskiego. Do powiatu bieckiego w XVII w. należało 11 miast i 264 wsie. W Bieczu znajdowały się trzy zamki i dwór królewski, wszystkie stanowiły rezydencje królewskie. Przebywali w nich wielokrotnie królowie z dynastii Piastów i Jagiellonów. Miasto było także przez wiele wieków ośrodkiem wymiany gospodarczej. Posiadał korzystne warunki rozwoju ze względu na skrzyżowanie dróg handlowych. Najbardziej ożywione stosunki handlowe łączyły Biecz z Węgrami. Przez miasto przewożono duże ilości wina węgierskiego. Utrapieniem byli jednak beskidnicy utrudniający handel. Biecz posiadał więc prawo miecza. Wyroki były zazwyczaj surowe – kara śmierci oraz różne rodzaje tortur. Kat biecki obsługiwał także okoliczne miasta. W Bieczu szybko rozwijały się też handel i rzemiosło. W XIV w. występowało 30 rodzajów rzemiosł. Najliczniejsze były sukiennictwo i płóciennictwo. Rozwijała się także kultura materialna i umysłowa. W Bieczu przebywali także wybitni artyści i pisarze, m.in. Jan Matejko i Stanisław Wyspiański. Sławę Biecza utrwalali poeci, malarze i rysownicy. W najtrudniejszym okresie walk o zjednoczenie Polski na bieckim zamku przebywał Władysław Łokietek wraz z całym dworem. Było to od września 1311 do kwietnia 1312. Stąd wzięła się tradycja, że Biecz

wówczas był stolicą Polski. Od połowy XVII w. miasto zaczęło podupadać; spustoszenia dokonał potop szwedzki, zarazy i pożary, podupadał też handel winem oraz rzemiosło. Kresy miasta nastąpił wraz z I rozbiorem Polski, kiedy Biecz znalazł się w zaborze austriackim, oraz likwidacją powiatu bieckiego i sądownictwa grodzkiego. Habsburgowie sprzedali więc miasto rodzinie Siemieńskich, na skutek czego utraciło ono status królewski. Początkowo zyskało dzięki temu pewną stabilizację. Pod koniec XIX w. nastąpiło ożywienie gospodarcze. W okolicach Biecza zaczął rozwijać się przemysł petrochemiczny. Ożywienie gospodarcze i napływ kapitału do Biecza wpłynęły korzystnie na poprawę wielu dziedzin życia – powstała kolej, powoli odradzało się szkolnictwo i życie kulturalne miasta. Wielki pożar, który wybuchł 12 maja 1903, nie powstrzymał rozwoju gospodarki i kultury. Założono Czytelnię Ludową, Bieckie Kółko Rolnicze oraz drużynę skautową, utworzono też Oddział Abstynentów Eleuteria.

I wojna światowa nie wyrządziła większych szkód miastu. W dwudziestolecie międzywojennym Biecz ponownie zaczął się rozwijać. Założono Związek Młodzieży Polskiej, Oddział Związku Strzeleckiego, a Towarzystwo Przyjaciół Biecza zaczęło organizować życie kulturalne miasta i doprowadziło do powstania Muzeum Ziemi Bieckiej. Wybuch kolejnej wojny położył kres wszelkim przejawom życia kulturalnego. II wojna światowa przyniosła znaczne straty wśród ludności Biecza. Zniszczeniu uległy też liczne obiekty kulturalne oraz gospodarcze. W latach 1942-43 hitlerowcy dokonywali tutaj licznych egzekucji na Żydach. W Bieczu i okolicach działał silnie rozwinięty ruch oporu, dokonywane były liczne akcje zbrojne i sabotażowe.

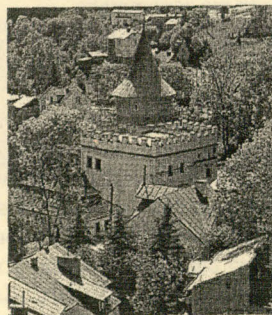
Po wojnach oblicze Biecza zaczęło się zmieniać. Po wyzwoleniu przystąpiono do odbudowy szkolnictwa i kultury w mieście. Zaczęto dbać także o zabytki. Obecnie w Bieczu nadal prowadzi się prace konserwatorskie, m.in. przy szpitalu św. Jadwigi, oraz remontowana jest kamienna kapliczka związana z jedną z legend bieckich. Biecz staje się coraz atrakcyjniejszym turystycznie miastem. W tym mieście odbywają się Małopolskie Dni Dziedzictwa Kulturowego, Biecz został wytypowany do udziału w finale konkursu "Wielkie Odkrywanie Małopolski". Miały tu też miejsce uroczystości związane ze sprowadzeniem relikwii Świętej Jadwigi Królowej oraz nadaniem jej Honorowego Patronatu Miasta i Gminy Biecz.

W maju i czerwcu 2010 Biecz i okolice nawiedziła powódź, która spowodowała spore zniszczenia infrastruktury drogowej i zalania terenów mieszkalnych.

Zabytki

Do obiektów zabytkowych Biecza wyróżnionych w rejestrze zabytków województwa małopolskiego należą:

- dzielnica staromiejska Biecza,
- kościół farny pw. Bożego Ciała, budowany w latach 1490-1510, wraz z dzwonnica, kościół pw. św. Barbary z 1860, stara plebania pełniącą niegdyś funkcję klasztoru norbertanek, oraz brama,
- zespół klasztorny reformatów, składający się z kościoła św. Anny budowanego w latach 1645-1663, klasztoru i zabytkowego ogrodu,
- kaplice bieckie: kaplica św. Floriana z 1 poł. XIX w. oraz kapliczka słupowa na Harcie z 1812,
- synagoga z 1850,
- cmentarze wojenne z I wojny światowej: nr 105, 106 i 109,
- ratusz z wieżą z 1450, przebudowywany w XVI w.,
- Dom Kromera z 1519, tzw. Kromerówka,
- Dom zbója Bieca z XV w.,
- gród starościński z 1 poł. XVI,
- szpital Świętego Ducha z 1395, przebudowywany od 2009,
- dworek Nędzówka z XVIII w.,
- dom Barianów-Rokickich z 1523, wraz z przylegającą do niego basztą radziecką.

W Bieczu znajduje się też wiele innych obiektów, które – mimo, że nie widnieją na liście zabytków – pełnią funkcję historyczną bądź kulturową. Do tychże obiektów należą:

- zasypane fundamenty zamku na Górze Zamkowej zburzonego w 1475 r. ze względu na bezpieczeństwo miasta,
- kompleks murów obronnych, do którego należą fragmentaryczne odcinki murów miejskich, trzy baszty (kowalska, rzeźnicka i radziecka) oraz położone niedaleko kościoła, odkryte w 1964 roku fundamenty barbakanu, jednego z trzech znanych w Polsce,
- pozostałe kapliczki: kapliczka św. Michała Archanioła pod klasztorem, kapliczka pw. Najświętszej Marii Panny z XVIII w., kapliczka znajdująca się nieopodal stacji kolejowej oraz goetycka kapliczka zw. Szubienicą,
- szczątkowy kirkut przy ul. Tysiąclecia, na którym znajduje się kilkanaście macew, i mogiły zbiorowe z czasów wojny, zniszczone podczas II wojny światowej,
- kościół cmentarny pw. św. Piotra leżący na południowy zachód od starego miasta. Pierwotny kościół istniał już w XIV w.; pierwsze wzmianki o nim pochodzą z 1484. Obecny kościół jest bezstylowy, pochodzi z pierwszej połowy XIX w. We wnętrzu ołtarz główny z obrazem Chrystusa dającego klucze św. Piotrowi pędzla Jerzego Salomona.

Legends bieckie

Cud w szpitalu św. Ducha

Legenda ta wiąże się ze szpitalem św. Ducha i św. Jadwigą. W czasie obchodu szpitala św. Jadwiga zauważyła na końcu sali chorego, nieopatrzonego człowieka. Obok niego na ścianie wisiał krzyż. Widząc, że nikt mu nie pomaga, królowa zdecydowała się sama mu pomóc. Gdy go opatrzyła i nasmarowała maściami, wszystkim powiedziała, że zrobiła to w imię miłosierdzia Bożego. Gdy to powiedziała, chory nagle ozdrowiał, a w całym szpitalu czuć było piękny zapach. Widząc to królowa zapytała ozdrowiałego kim jest. Człowiek ten tylko się uśmiechnął i nagle znikł. Św. Jadwiga uznała, że był to sam Jezus Chrystus. Łóżko na którym leżał chory, przechowywano przez wieki jako cenną relikwię i było obdarzone wielką czcią. Niestety zostało ono skradzione podczas I wojny światowej.

Dom zbója Becza

Legenda ta mówi o rycerzu zwanym Beczem, który brał udział w wyprawach krzyżowych. Mimo że nie był biedny, często napadał na bogate karawany, zabierając naczynia, biżuterię oraz złote i srebrne monety. Lubił także uwalniać niewolników przewożonych karawanami. Raz zdarzyło się, że uwolnił małą sierotę o imieniu Bietka, którą zdecydował się zaopiekować. Był jednak groźnym zbójcą i bojąc się o jej wychowanie, oddał ją na dwór książęcy. Prosił jednak Bietkę, aby o nim nie zapomniała.

Kupcy skarżyli się królowi, że są często napadani, a najczęściej przez Becza. Król nakazał więc go złapać. Pojmania dokonali wojowie Księcia w czasie modlitwy Becza, który wtedy nie mając zbroi i miecza był bezbronny. Książę skazał go na karę śmierci przez ścięcie na rynku, przed całą ludnością. Gdy kat szykował się do wyroku, w tłumie widzów powstało zamieszanie. Z pośpiechem przeciskała się do przodu piękna młoda dziewczyna z białą chustą, którą okazała się być Bietka. Wbiegając na podwyższenie, na którym na śmierć oczekiwał Becz, zarzuciła chustę i krzycząc "mój ci on" Becz stał się wolny. Becz w ramach skruchy wszystkie swoje dobra rodowe i łupy przeznaczył na wybudowanie miasta. Książę zapytał, gdzie to miasto chciałby wzniesić. Becz chciał, aby miasto powstało na wzgórzu, nad rzeką Ropą, bowiem jest to miejsce gdzie Bietce zwrócił wolność. Książę wydał akt lokacyjny miasta, które od jego imienia nazwano Biecz.

Legenda o szkole katów

Szkola katów została wymyślona przez XIX wiecznego dziennikarza, legenda ta szybko się rozprzestrzeniła. W okolicznych górach ukrywało się tylu opryszków, że w 1614 roku stracono ich 120. To zrodziło potrzebę powoływania ludzi do wykonywania wyroków i stąd Biecz stał się głośny na całą Polskę swoją szkołą katów.

Szkola katów byłaby możliwa, gdyż dawniej w Bieczu zlokalizowane były sądy i miasto miało prawo miecza. Miasto posiadało więc też swojego kata, który był często wypożyczany do innych miast. Kat wykonywał wyroki ścinając głowę i wieszając ją ku przestrodze na bramie miasta. Kat także torturował przestępców, np. drąc trzy lub cztery pasy skóry. Skoro Biecz wypożyczał kata sąsiednim miastom, to, dla większych "zarobków", mogła istnieć i funkcjonować szkoła katów. Kat był jednak rzemieślnikiem. Najprawdopodobniej nie istniała w Bieczu żadna szkoła katów, ponieważ w średniowieczu w ogóle nie było szkół rzemieślniczych, natomiast mogli być popularni czeladnicy bieckich katów, np. z racji poziomu opanowania rzemiosła. Pozostałościami po kacie jest turma w podziemiach ratusza oraz miecz katowski w muzeum w Kromerówce.

Legenda o śpiącym wojsku

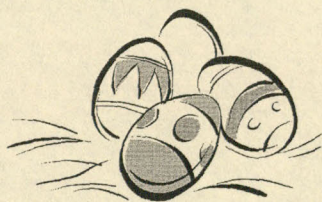
Na górze zamkowej ponad 1000 lat temu był gród obronny, który popadł w ruinę w wyniku walk. Na miejsce grodu zbudowano zamek, którym zarządzał burgrabia. Zamku strzegła załoga rycerska. Gdy do Biecza przyjeżdżali królowie, wraz z dworem zamieszkiwali w tym zamku. W XV w. zamek zburzono. Według legendy rycerze w zbrojach i z końmi zeszli w podziemia zamku, gdzie czekają aż zostaną wezwani do obrony Biecza. Od czasu do czasu czuwający nad wojami rycerz dokonuje przeglądu zbroi i koni. Przy jakiejś wadzie wysyłany jest posłaniec szukający uczciwego kowala, którego sprowadza do podziemi. Kowal kuje konie i naprawia uszkodzenia. Po wykonaniu swojej pracy kowal dostawał nic nie znaczące rzeczy, które nagle na powierzchni stawały się cenne. Tak opowiadano jeszcze niedawno i wskazywano nawet miejsce, gdzie ziemia się rozsuwa i widać wejście do podziemi.

Legenda o bućniku św. Jadwigi

Ta legenda wiąże się z kościołem św. Ducha, który już nie istnieje. Według niej, królowa w czasie jednego z pobytów w Bieczu udała się do miasta, by obserwować prace przy budowie kościoła. Ku jej radości prace były już niemal skończone. Wielu ozdabiało już portale i inne detale. Królowa zauważyła smutnego kamieniarzyka. Podeszła do niego i zapytała o powód tego smutku. Kamieniarzyk opowiedział o problemach w jego rodzinie wynikających z biedy. Litościwa Królowa chciała go czymś obdarować, lecz nic nie miała. Zdjęła więc swój bućnik, odczepiła złotą kłamrę i podarowała mu ją. Ściągając bućnik oparła swoją nogę na kamieniu obrabianym przez kamieniarzyka. On zaś wykuł odbicie stopy królowej w tym kamieniu i umieścił go w portalu, by każdemu wchodzącemu do kościoła przypomnieć o miłosiernej królowej.

Legenda o skamieniałym chlebie

Legenda ta powiązana jest ze starą kapliczką, znajdującą się niedaleko stacji kolejowej w Bieczu. Pewnego dnia gospodyni jednego z domów znajdujących się poza murami miasta upiekła chleb. Po jego upieczeniu położyła go na parapecie swojego okna, aby ostygł. Po niedługim czasie, zwabiony zapachem świeżo wypieczonego chleba biedak, podszedł do okna. Poprosił o kawałek chleba, gdyż tułał się już kilka dni, nie mając jedzenia w ustach. Gospodyni była jednak skąpa i nie podzieliła się z nim. On, zawiedziony, odszedł bez słowa. Po kilku godzinach gospodyni wróciła po chleb. Zastała jednak tylko jego skamieniałe resztki.

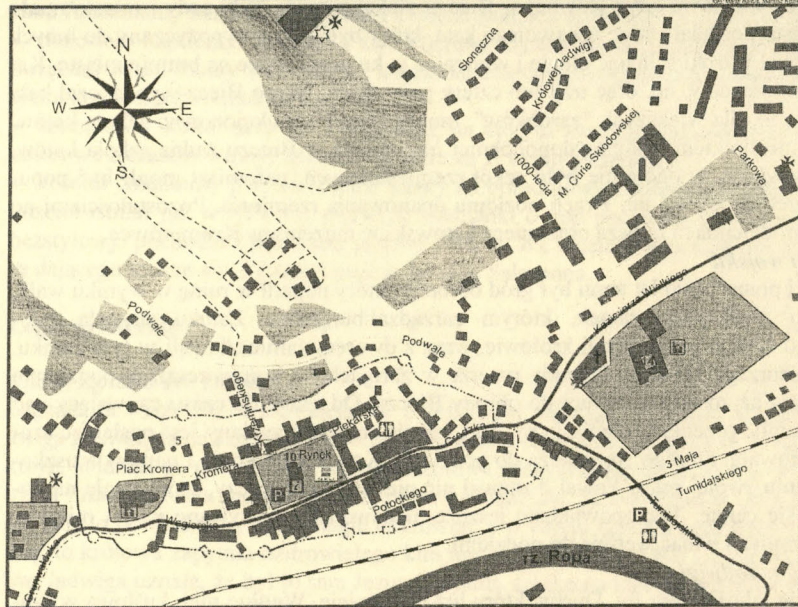
BIECZ

msiżt

1. Cmentarze I wojny światowej
2. Ruiny Barbakanu
3. Kolegiata Bożego Ciała
4. Baszta Kowalska
5. Pomnik Marcina Kromera
6. Muzeum Kromerówka
7. Muzeum Dom z basztą
8. Dom Becza
9. Ratusz
10. Turma katowska
11. Dawna synagoga
12. Gród Starościnski
13. Szpital św. Ducha
14. Kościół i Klasztor Franciszkanów
15. Szkolne Schronisko Młodzieżowe
- ☆ Cmentarz Żydowski
- istniejący mur miejski
- Zarys murów miejskich
- Punkt Informacji Turystycznej
- Bankomat
- Restauracja
- Kino
- Toalety

1. World War I cemeteries
2. Ruins of The Barbican
3. Corpus Christi Collegiate Church
4. The Blacksmith's Tower
5. Marcin Kromer Monument
6. The "Kromerówka" Museum
7. The "House with Tower" Museum
8. The Highwayman Becz's House
9. Town Hall
10. Medieval dungeon
11. Old Synagogue
12. The Staros's Seat
13. Holy Spirit Hospital
14. The Franciscan Church and Monastery
15. Hostel
- ☆ Jewish cemetery
- Existing City Walls
- Outline of City Walls
- Tourist Information
- ATM
- Restaurant
- Cinema
- Toilets

Następne wycieczki

03.04.2015 (Wielki Piątek) – wycieczka górską „Droga Krzyżowa na Mogielicę”. Zapisy B.T. Wakacyjny Raj

03.05.2015 (niedziela) – tradycyjna wycieczka pieszo-rowerowa Dąbrowska Góra-Kuminowiecka Góra-Librantowa.

31.05.2015 (niedziela) – tradycyjna wycieczka pieszo-rowerowa na zakończenie roku akademickiego S.U.T.W. Dąbrowka-Majdan

Wesołych
Świąt
zimą
Tadeusz
i jego
rodzina

PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu
Biuro Turystyczne Wakacyjny Raj ul. Sobieskiego 14a, tel.: 18 444 29 22
Internet: www.pttns.of.pl,
Opr. Wiesław Wcześny, Tadeusz Wcześny – przewodnicy PTT ©

III BIULETYN

SĄDECKIEGO UNIWERSYTETU TRZECIEGO WIEKU

ISSN 1899-721X

Nowy Sącz, grudzień 2015

Nr 46

OBYWATELSKI PARLAMENT SENIORÓW

SEJM RP - WARSZAWA
1 października 2015r.

POLSKIE TOWARZYSTWO TATRZAŃSKIE

ODDZIAŁ „BESKID” W NOWYM SĄCZU

- KOŁO PRZEWODNIKÓW BESKIDZKICH I TERENOWYCH

WYCIECZKI TURYSTYCZNE – ROK AKADEMICKI 2014/2015

11 LAT WSPÓŁPRACY PTT - SUTW 2004- 2015

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie Oddział „Beskid” Koło Przewodników Beskidzkich i Terenowych w ramach współpracy z Sądeckim Uniwersytetem Trzeciego Wieku w roku akademickim 2014/2015 zorganizowało dla słuchaczy i sympatyków 7 wycieczek: (w tym 4 pieszo-rowerowe i 2 autokarowe)

We wszystkich formach wyjazdów wzięło udział 189 uczestników.

Tradycyjnie, jak w latach ubiegłych, wędrowaliśmy Nowosądeckimi Szlakami Spacerowymi PTT, które składają się z 5 odcinków o łącznej długości 52.5km. Otaczają one Kotlinę Sądecką i miasto Nowy Sącz, przebiegając łagodnymi wzniesieniami Beskidu Wyspowego, Pogórza Rożnowskiego oraz Beskidu Niskiego. Szlaki te umożliwiają turystom niezależnie od ich wieku i kondycji na odbywanie łatwych wycieczek górskich. Najwyższymi górami tych szlaków są: Białowodzka Góra (614 m n.p.m.) z rezerwatem „Białowodzka Góra - Zameczko” nazywanym przez turystów „Małą Sokolicą”, Dąbrowska Góra (583 m n.p.m.) ze wspaniałymi widokami na Jezioro Rożnowskie i Pogórze Rożnowskie. Najwyższą „góram” w granicach administracyjnych miasta Nowego Sącza z widokiem na Kotlinę Sądecką i okoliczne pasma górskie jest Majdan (499 m n.p.m.). Zorganizowano również wycieczką górską w Beskid Sądecki.

11 listopada 2014 r. (wtorek) – Szlak Spacerowy PTT, nr 3 „wschodni” – znaki zielone, Nowy Sącz-Chruślice

(przełęcz)-Januszowa- Librantowa- Kuminowiecka Góra (543 m n.p.m)- Librantowa. W świąteczny wtorek wzięło udział 30 osób (w tym jedna na rowerze) przy pięknej pogodzie podziwiano panoramy Beskidów i Pogórza Rożnowskiego. Na Kuminowieckiej Górze, czekało na uczestników rozpalone ognisko przez gospodarza Pana Stefana Sowę, przy którym pieczono kiełbaski. Gospodarz uraczył nas wspaniałym „sokiem” aroniowym oraz marynowanymi grzybami. Przy ognisku śpiewaliśmy patriotyczne pieśni, w których rej wodzili Asia i Wojciech Lippa, Maria Tłustochowska i Bożena Bodziony. Wycieczkę zakończyliśmy w Librantowej Przewodnicy – Wiesław Wcześny, Maciej Zaremba, Wojciech Lippa

Fot. dablju

21 grudnia 2014 r. (niedziela) – Szlak Spacerowy PTT,

Fot. dablju

Fot. dablju

nr 1 „zachodni” - znaki czerwone, Trzetrzewina – Szcząb, szlak PTT, nr 2- znaki zielone, Szcząb- Chelmiec.

W wycieczce wzięło udział 10 osób, przy nie sprzyjającej pogodzie, deszczu i deszczu ze śniegiem, ognisko udało się rozpaścić z drzewa przywiezionego do lasu przez przewodnika na rowerze.

Przewodnicy: Maciej Zaremba oraz Wiesław Wcześny
11 Stycznia 2015 r. (niedziela) – wycieczka górską- Główny Szlak Beskidzki- znaki czerwone, Beskid Sądecki-Pasmo Jaworzyny Krynickiej: Rytro-Cyrła-Rytro.

W wycieczce w pięknej zimowej scenerii uczestniczyło 5 osób.

Przewodnik: Maciej Zaremba

29 marca 2015 r. (niedziela palmowa) – wycieczka autokarowa.

Dziesiąta już tradycyjna wycieczka dla słuchaczy i sympatyków SUTW, na konkurs palm wielkanocnych. **Gromnik-Binarowa-Biecz**, trasa wycieczki liczyła około 250km i wiodła z Nowego Sącza przez Grybów, Ciężkowice, Gromnik, Binarową do Biecza.

W Gromniku położonym na pogórzu Karpackim w obrębie Pogórza Rożnowsko-Ciężkowickiego. O godzinie 9:00 uczestniczyliśmy w uroczystej mszy świętej w kościele parafialnym. Proboszczem parafii jest ks. Andrzej Jedynak – Kapelan Sądeckich przewodników.

Po mszy świętej i konkursie palm ksiądz wikary Piotr Siemek zaprosił nas na gorącą kawę i herbatę oraz wspomniał ciasta. Następnie zwiedziliśmy zabytkowy kościół z XVIw. pw. Św. Marcina, barokowy z elementami późno gotyckimi o konstrukcji zrębowej, szalowany, z wieżą o konstrukcji słupowej. We wnętrzu kościoła na sklepieniach polichromia figuralna z końca XIX w., ołtarz główny późno barokowy z obrazami św. Marcina i ukrzyżowaniem. Obok kościoła stoi dzwonnica zbudowana z kamienia z 1956r. Od 1971r. kościół jest w remoncie.

Binarowa – zabytkowy kościół z przełomu XV/XVIw. Należy on do najstarszych w diecezji rzeszowskiej. Naszym przewodnikiem była Pani Małgorzata Nalepa. Obecna świątynia pw. św. Michała Archanioła, druga z kolei po pożarze zbudowana około 1500r. Jest budowlą jednonawową, gotycką z drewna jodłowego o konstrukcji zrębowej, z najstarszą znaną drewnianą wieżą przykościelną. Przed świątynią stoi neogotycka dzwonnica z 1901r. W 2003r. kościół został wpisany na listę światowego dziedzictwa UNESCO. W 2010r. podczas powodzi została naruszona jego konstrukcja i zniszczone zostały częściowo cenne malowidła ściennie.

Biecz – Nad rzeką Ropą na jednym ze wzgórz Pogórza Karpackiego. Ze względu na swoją Historię i zabytki nazywany jest małym Krakowem, do połowy XVIw. Był jednym z największych miast w Polsce, posiadające status miasta królewskiego. Uczestnicy Wycieczki mieli czas wolny na zwiedzanie indywidualne, udostępniona była do zwiedzania wieża ratusza, skąd podziwiano panoramę miasta. W drodze powrotnej w autokarze odbył się konkurs palm dla najmłodszych uczestników. Najstarszym uczestnikiem był Pan Tadeusz Żyglowicz, a najmłodszym Patrycja Fałowska. W wycieczce uczestniczyło 44 osoby, kierowcą autokaru był Pan Marek Jeż. Każdy z uczestników otrzymał obszerny biuletyn wycieczkowy opracowany przez przewodników PTT, Tadeusza i Wiesława Wcześny.

Przewodnik: Wiesław Wcześny

3 maja 2015 r. (niedziela)

Szlak Spacerowy PTT, nr 3- znaki zielone, Dąbrowa Góra-Dąbrowska Góra-Kuminowiecka Góra- Libranowo.

Tradycyjna świąteczna 3-majowa wycieczka w której wzięło udział 21 osób. Na Dąbrowskiej Górze przy kapliczce upamiętniającej pobyt na Sądecczyźnie papieża

Świętego Jana Pawła II, uczestnicy modlili się śpiewając ulubioną pieśń świętego „Barkę”. Na Kuminowickiej Górze rozpalono ognisko do którego dołączyli się gospodarze Pan Stefan Sowa z małżonką, częstując nas wspólnym „sokiem” wiśniowym. Wycieczkę zakończono w Librantowej.

Przewodnik: Wiesław Wcześny, Maciej Zaremba

31 maja 2015 r. (niedziela) – Szlak Spacerowy PTT, nr 5- znaki niebieskie, Dąbrówka Polska-Majdan.

Fot. Archiwum

Kolejna tradycyjna już 11-ta wycieczka zorganizowana na zakończenie Roku Akademickiego SUTW, w której wzięło udział 25 osób. W Dąbrówce Polskiej zwiedziliśmy zabytkowy kościół pw. Świętego Rocha zbudowanego z drzewa modrzewiowego na przełomie XVI i XVII w., znajdującego się na Szlaku Architektury Drewnianej Małopolski. Na miejscowym cmentarzu, odwiedziliśmy grób śp. Stanisława Smagi, nauczyciela, przewodnika i alpinisty, który w 1998 roku zginął w Andach. Na trasie wycieczki zapłonęło ognisko przy którym pieczono kiełbaski i inne specjały.

Przewodnicy: Maciej Zaremba i Wiesław Wcześny

18 lipca 2015 r. (niedziela) – wycieczka autokarowa.

Beskid Niski, Magurski Park Narodowy, Wzgórza Rymańskie. „Szkło i Woda”

Trasa wycieczki liczyła około 250km Nowy Sącz-Gorlice-Jasło-Krosno-Rymanów Zdrój-Iwonicz Zdrój-Dukla-Wapienne-Gorlice-Nowy Sącz.

Rymanów – Huta szkła artystycznego „Sabina”, zwiedzanie hali produkcyjnej, pokaz ręcznego wyrobu ze szkła i zwiedzanie Galerii – wystawy wyrobów prezentujących autorskie kolekcje, zakupy pamiątek.

Rymanów Zdrój – Wieś uzdrowiskowa w gm. Rymanów. Uzdrowisko założone w połowie XIWw. Spacer przez park zdrojowy wzdłuż potoku Tabor, degustacja wody mineralnej w pijalni.

Fot. Joanna Majkrzak

Iwonicz Zdrój – Miasto, siedziba gminy miejsko-wiejskiej w dolinie potoku Iwoniczkiego. Uzdrowisko założone w 1 połowie XIXw. Spacer deptakiem do pijalni, degustacja wody mineralnej.

Wapienne – Najmniejsze uzdrowisko w Polsce położone nad potokiem Wapienne. Początkowo wieś słynęła z wydobycia oleju skalnego – ropy naftowej i kamieniarki. Źródła wody mineralnej odkryto na pocz. XVIIIw. Wiek XX to reaktywacja źródła. Spacer przez uzdrowisko, degustacja wody mineralnej w nowoczesnej pijalni. W wycieczce wzięło udział 54 osoby, kierowcą autokaru był Pan Michał Wojtas.

Przewodnik: Wiesław Wcześny

11 lat Sądeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku to 11 lat współpracy z Kołem Przewodników Beskidzkich i Terenowych PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu. Przez ten okres zorganizowaliśmy 84 wycieczki turystyczne, a to 64 piesze (w tym 26 pieszo-rowerowe), oraz 20 autokarowych.

Wycieczki te były bardzo atrakcyjną formą czynnego wypoczynku na których uczestnicy mogli poznać i podziwiać kulturę, przyrodę i zabytki Polski.

Każda wycieczka była miłym spotkaniem koleżeńskim, we wszystkich formach tego aktywnego wypoczynku wzięło udział łącznie 1813 uczestników.

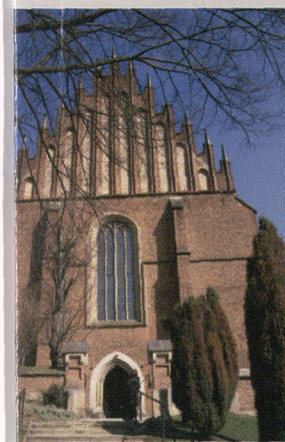
W imieniu Koła Przewodników PTT Oddział „Beskid” w Nowym Sączu serdecznie dziękuje uczestnikom wycieczek i jednocześnie zapraszamy na wycieczki w roku Akademickim 2015/2016.

Wiesław Wcześny
Przewodnik PTT Nowy Sącz
Przewodnik PTTK Oddział Krynica

WYCIECZKI AUTOKAROWE z Wiesławem Wcześnym

Niedziela Palmowa, Gromnik, Binarowa, Biecz - 29.03.2015 r.

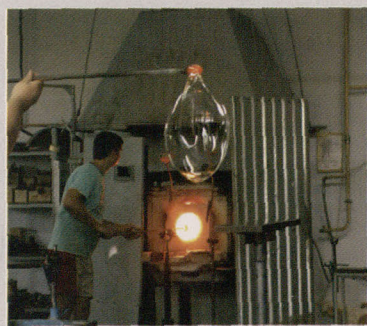
Fot. Joanna Majkrzak

„Szkło i Woda” Rymanów - Huta „Sabina”, Rymanów-Zdrój, Iwonicz-Zdrój, Wapienne

18.07.2015 r.

Fot. Wanda Wcześny

GAZETA Krakowska

NUMER 85 (20 390) // ISSN 2353-6144 // NR INDEKSU 35015X

POLSKA THE TIMES

25 lat PTT. Historia ludzi w czerwonych kurtkach

FOT. JERZY CEBULA

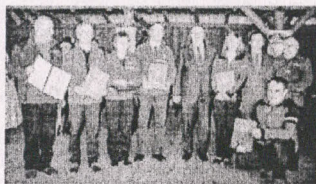
► Polskie Towarzystwo Tatrzańskie oddział Beskid Nowy Sącz świętowało 25-lecie odrodzenia organizacji podczas leśnego pikniku w Feleczynie. Najpierw była msza św. Potem wyróżniono wielu przewodników oraz ludzi oddanych Beskidom. – PTT to dla nas coś szczególnego – komentował Maciej Zaremba,

jeden z odznaczonych. – Nasz oddział został reaktywowany 31 marca w 1995 roku, niezależnie od i równoległe do PTTK. Od tamtej pory zorganizowaliśmy ponad 2100 wycieczek i ciekawych wypraw. W sumie udział w nich wzięło około 64 tysiące osób. Cieszymy się dobrą opinią i bardzo wielu turystów z całej

Polski chce chodzić w góry z nami. To dla nas największa nagroda – mówił Zaremba. Podczas uroczystości wyróżnienia dla zasłużonych przewodników wręczyli wicemarszałek województwa Leszek Zegzda i Marian Ryba, wicestarosta nowosądecki. Po części oficjalnej uczestnicy spotkali się przy ognisku. (JEC)

PTT w Nowym Sączu świętowało jubileusz 25-lecia

Polskie Towarzystwo Tatrzańskie „Beskid” obchodziło 25. rocznicę reaktywowania oddziału sądeckiego. Na spotkaniu w Feleczynie pojawiło się kilkadziesiąt osób – członków PTT i sympatyków tej organizacji. Powiat Nowosądecki reprezentował Marian Ryba – członek Zarządu Powiatu Nowosądeckiego.

W podziękowaniu za aktywność działalność społeczną, propagowanie turystyki i piękna polskich gór oraz wkład w rozwój Sądeckizny, starosta nowosądecki Marek Pławiak przyznał Złote Jabłka Sądeckie. Otrzymali je: Teresa Frączek, Leszek Małota, Wiesław Wcześny i Robert Cempa. Srebrne Jabłka Sądeckie przyznano dla działaczy PTT:

Krystyny Smajdor, Joanny Król, Zbigniewa Smajdora i Łukasza Musiała.

Starosta Marek Pławiak przyznał także, z okazji jubileuszu, duże Jabłko Sądeckie dla Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego Oddział „Beskid” w Nowym Sączu.

Wyróżnienia wręczał Marian Ryba – członek Zarządu Powiatu Nowosądeckiego w towarzystwie Ryszarda Wąsowicza – kierownika Powiatowego Centrum Zarządzania Kryzysowego.

Źródło:

Starostwo Powiatowe w Nowym Sączu

Podziękowanie

Zarząd Sadeckiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku

składa serdeczne podziękowanie

Panu

Wiesławowi Wcześnemu

za trud i wysiłek włożony w to by Sadecki Uniwersytet Trzeciego Wieku

mógł sprawnie funkcjonować,

za owocną współpracę oraz wsparcie naszej działalności,

które traktujemy jako wyraz dobroci i chęci promowania

idei pokolenia „50 plus”.

Dziękujemy za aktywne przyczynianie się do rozwoju naszego Stowarzyszenia.

Dzięki Pani zaangażowaniu mogliśmy sprawnie realizować wiele działań na rzecz Sadeckich Seniorów.

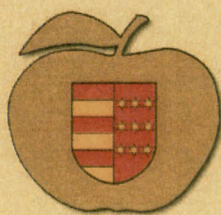

Za Zarząd Stowarzyszenia

Wiesława Borczyk

Prezes Zarządu

Nowy Sącz, maj 2015r.

ZŁOTE JABŁKO SĄDECKIE

Szanowny Pan

Wiesław Wcześny

Wiceprezes PTT Oddziału „Beskid” w Nowym Sączu

*z okazji 25. rocznicy reaktywowania Polskiego
Towarzystwa Tatrzańskiego Oddziału
„Beskid” im. prof. Feliksa Rapfa w Nowym Sączu
w podziękowaniu za aktywną działalność społeczną,
propagowanie turystyki i piękna polskich gór
oraz wkład w rozwój Sądecczyzny.*

*Starosta
Nowosądecki*

MAREK PŁAWIAK